

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Tomasz Przesławski
SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi D.D.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
II AKa 146/22,

po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych 21 lipca 2023 r.,

- 1. oddala skargę;**
- 2. zwalnia D.D. od kosztów niniejszego postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.**

(k.b.)

UZASADNIENIE

Do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 12 maja 2023 r. wpłynęła, sporządzona przez D.D. (dalej: „Skarżący”), skarga na przewlekłość postępowania sądowego toczącego się przed tym Sądem pod sygn. II AKa 146/22. Skarżący domagał się stwierdzenia, że w ww. sprawie II AKa 146/22 (poprzednia sygn. II AKa 509/18) doszło do nieuzasadnionej zwłoki. Wniósł również o przyznanie na swoją rzecz od Skarbu Państwa kwoty 5000 zł oraz o zwolnienie go z obowiązku uiszczenia opłaty od skargi.

Uzasadniając skargę, Skarżący podniósł, że wyrokiem z [...], Sąd Najwyższy wznowił postępowanie karne zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 lipca 2020 r., II AKa 509/18, utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 13 lipca 2018 r., [...], w stosunku m.in. do skazanego D.D., i uchylił ten wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, przekazując sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Powodem wznowienia trwającego ponad dwa lata postępowania w sprawie II AKa 509/18 była nieprawidłowa delegacja jednego z członków składu orzekającego. Przekazana do ponownego rozpoznania sprawa została zarejestrowana pod nową sygn. II AKa 146/22. Wskazując na powyższe, Skarżący podniósł, że postępowanie apelacyjne przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie łącznie trwa już niemal 5 lat. Rozpoczęło się ono bowiem już 28 grudnia 2018 r., przy czym od czasu wznowienia postępowania przez Sąd Najwyższy minął już ponad rok. W tym czasie zdjętych z wokandy zostało 5 terminów rozprawy (w sprawie II AKa 509/18). Pierwsza zaś rozprawa apelacyjna w sprawie II AKa 146/22, po wznowieniu postępowania, odbyła się 3 sierpnia 2022 r., kolejny termin rozprawy – wyznaczonej na 31 stycznia 2023 r. – został zdjęty z wokandy, zaś na rozprawie 29 marca 2023 r. zostało przesłuchanych dwóch, z czterech wezwanych na ten dzień świadków, z powodu niestawiennictwa pozostałych świadków. Jednocześnie Skarżący podniósł, że w tym czasie, przez ponad rok, był on tymczasowo aresztowany, pomimo tego, że po uchyleniu 13 lipca 2018 r. przez Sąd Okręgowy w X. tymczasowego aresztowania w niniejszej sprawie, regularnie stawiał się na dozór, a po wydaniu wyroku przez Sąd Apelacyjny 20 lipca 2020 r., dobrowolnie stawiał się do odbycia kary. Skarżący zaznaczył również, że ani on ani jego obrońca nie przyczynili się w żadnym stopniu do powstania obstrukcji procesowej, bowiem nigdy nie wnosili o odroczenie rozprawy ani nie składali żadnych wniosków dowodowych, mogących mieć wpływ na przedłużenie postępowania.

Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wniósł o oddalenie skargi.

Zdaniem Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie, brak jest podstaw do stwierdzenia beczynności czy opieszałości Sądu Apelacyjnego w Warszawie

w postępowaniu objętym skargą. Czynności w sprawie podejmowane są niezwłocznie oraz w normalnym toku czynności; ostatnia czynność Sądu datowana jest na 2 czerwca 2023 r. Dodatkowo w sprawie wyznaczono rozprawę na dzień 20 września 2023 r. Nie wystąpiły zatem odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania sprawy Skarżącego. Ponadto, według Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie, skarga niesłusznie swoim zakresem obejmuje również postępowanie apelacyjne toczące się przed wznowieniem postępowania przez Sąd Najwyższy, tj. sprawę toczącą się pod sygn. II AKa 509/18.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75, ze zm., dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawodawca w ustawie o skardze na przewlekłość nie określił wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

Poddając analizie przebieg spornego postępowania apelacyjnego toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, należy stwierdzić,

że podniesiony w skardze zarzut przewlekłości tego postępowania sądowego nie jest uzasadniony.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że ocenie przez pryzmat przesłanek z art. 2 ustawy o skardze na przewlekłość należało poddać łączny okres trwania postępowania apelacyjnego przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, toczącego się zarówno pod sygn. II AKa 509/18, jak i pod sygn. II AKa 146/22. Nie ulega bowiem wątpliwości, że pierwotne postępowanie apelacyjne o sygn. II AKa 509/18, które zostało prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 lipca 2020 r., zostało następnie wyrokiem Sądu Najwyższego z 23 lutego 2022 r., [...], wznowione i obecnie toczy się ono pod nową sygn. II AKa 146/22. Wznowienie prawomocnie zakończonych procesów karnych traktowane jest przy tym jako kontynuacja poprzedniego postępowania (zob. W. Koziół [w:] *Kodeks postępowania karnego, Komentarz, Tom II*, (red.) D. Drajewicz, 2020, wyd. 1, Legalis, uwagi do rozdziału 56; por. też postanowienia Sądu Najwyższego z: 22 stycznia 2019 r., I NSP 53/18; 12 marca 2019 r., I NSP 8/19).

Powyższe oznacza, że od chwili wszczęcia spornego postępowania apelacyjnego, toczącego się z udziałem Skarżącego – co miało miejsce 28 grudnia 2018 r. – upłynęło już ponad cztery i pół roku. Sama jednak okoliczność, że postępowanie apelacyjne toczy się przez wskazany wyżej okres nie jest wystarczająca do stwierdzenia przewlekłości tego postępowania.

W judykaturze Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, nie powinna ograniczać się wyłącznie do upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, lecz powinna być wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przewidującymi zachowanie określonych procedur (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 maja 2005 r., II S 26/05). Sama długotrwałość postępowania nie oznacza bowiem, że doszło do przewlekłości postępowania. Zachodzi ona, gdy postępowanie jest długotrwałe, prowadzone rozwlekle i trwa ponad konieczność wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do rozstrzygnięcia, będących w związku przyczynowym z działaniem lub

bezczynnością sądu. W związku z tym, aby rozstrzygnąć, czy zwłoka w dokonaniu czynności jest nieuzasadniona, należy rozważyć nie tylko okres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny. Czas trwania postępowania wyznaczany jest nie tylko poprzez czynności sądu, ale także przez aktywność stron (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 18 kwietnia 2023 r., I NSP 23/23; 25 listopada 2020 r., I NSP 163/20; 25 maja 2023 r., I NSP 82/23).

Oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy zatem brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ust. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a także uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, wskazując, że przy ocenie, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, powinna następować w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. wyroki ETPC z: 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I - Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału).

Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21; 14 września 2022 r., I NSP 251/22). Co do zasady więc przewlekłość jest pojęciem względnym i zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Należy także nadmienić, że jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 13 lipca 2017 r., III SPP 33/17; 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

Analizując akta sprawy objętej niniejszą skargą, Sąd Najwyższy nie dostrzegł, by na jakimkolwiek etapie spornego postępowania apelacyjnego (dotyczy to zarówno etapu pierwotnego postępowania o sygn. II AKa 509/18, jak i etapu postępowania po jego wznowieniu o sygn. II AKa 146/22) odstęp między kolejnymi rozprawami apelacyjnymi nie miały swojego uzasadnienia procesowego, czy też wiązały się z beczynnością Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Nie wykazał tego również sam Skarżący w uzasadnieniu skargi na przewlekłość. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że skoro postępowanie odwoławcze z udziałem Skarżącego zostało wznowione i sprawa z jego udziałem została przekazana do ponownego rozpoznania, to Sąd Apelacyjny siłą rzeczy musi ponownie przeprowadzić szereg czynności procesowych w tej sprawie, w tym na nowo przeprowadzić postępowanie dowodowe, co z kolei w sposób oczywisty (a zarazem usprawiedliwiony) wydłuża łączny czas trwania postępowania objętego skargą. Ponadto należy mieć na uwadze, że od momentu wznowienia spornego postępowania apelacyjnego odbyły się już dwie rozprawy apelacyjne (odpowiednio w dniach 3 sierpnia 2022 r. i 29 marca 2023 r.), a kolejny termin został wyznaczony na 20 września 2023 r. Z kolei termin rozprawy wyznaczony na 31 stycznia 2023 r. został odroczony wyłącznie z uwagi na uzasadniony wniosek obrońcy pozostałych oskarżonych w sprawie. Natomiast rozprawa wyznaczona na 15 maja 2023 r. została zdjęta z wokandy z uwagi na to, że jeden z członków składu orzekającego przebywał na zwolnieniu lekarskim.

Przedstawiony powyżej przebieg postępowania apelacyjnego nie daje więc podstaw do przypisania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy objętej skargą, zwłaszcza jeśli uwzględni się, że analizowana sprawa jest sprawą wielowątkową, a co za tym idzie o znacznym stopniu skomplikowania, toczy się z udziałem nie tylko Skarżącego, ale również kilku innych współoskarżonych, a przy tym objętość akt sprawy liczy już 25 tomów.

Niewątpliwie zatem, uwzględniając przede wszystkim stopień skomplikowania sprawy objętej skargą, jak też objętość jej akt, a także potrzebę ponownego przeprowadzenia przez Sąd Apelacyjny w Warszawie – w związku ze wznowieniem postępowania – szeregu czynności procesowych, brak jest podstaw do stwierdzenia, że sporne postępowanie apelacyjne toczy się dłużej, niż to jest konieczne dla prawidłowego wyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Należy jednocześnie podkreślić, że instytucja skargi na przewlekłość nie może być wykorzystywana jako środek zmierzający do weryfikacji trafności decyzji procesowych sądu w przedmiocie stosowania środków zapobiegawczych (w tym przypadku tymczasowego aresztowania). Stąd nie mogły odnieść zamierzonego rezultatu argumenty Skarżącego o niezasadności stosowania wobec niego tego rodzaju środka. Skarga na przewlekłość postępowania stanowi bowiem przede wszystkim mechanizm dyscyplinujący organy szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości, mający zapewnić sprawne rozpoznanie danej sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2023 r., I NSP 92/23).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy oddalił skargę na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość.

Rozstrzygnięcie o kosztach niniejszego postępowania wynika z treści art. 624 § 1 w zw. z art. 634 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość.

(k.b.)

[as]

